

© *Васильєва І. А.*

6. Соколова Д. Новий склад Європейського парламенту: майбутнє ЄС та України [Електронний ресурс]/ Д.Соколова // Центр Разумкова. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=1128.

7. Яковлев П. Европейский союз после парламентских выборов: суровые реалии «новой нормы» [Електронний ресурс]/ П.Яковлев // Перспективы. – Режим доступу: http://www.perspektivy.info/rus/gos/jevrolejskij_sojuz_posle_parlamentskih_vyborov_surovyje_realii_novoj_normy_2014-07-03.htm.

8. Nix S. Why the 2014 European elections matter: ten key votes in the 2009 –2013 European Parliament [Electronic Resource] / S. Nix // European Policy Analysis. – Access Mode: http://www.sieps.se/sites/default/files/2013_15epa.pdf

9. Results of the 2014 European elections [Electronic Resource] // European Parliament. – Access Mode: <http://www.results-elections2014.eu/en/election-results-2014.html>

Васильєва Ірина Анатоліївна – аспірантка кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

УДК 329.285.05-028.46(495)

АНАРХІЧНІ ПРАКТИКИ У ГРЕЦЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

В статті розглядається практична діяльність анархістів Греції. Автор проводить аналіз прояву руху анархізму у формі функціонування окремих організацій, та їх вплив на грецьке суспільство і європейський простір уцілому.

Ключові слова: анархізм, антиавторитаризм, радикалізм, антифашизм, тероризм, пряма демократія, Політехніо, «17 листопада»,

АНАРХИЧЕСКИЕ ПРАКТИКИ В ГРЕЧЕСКОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье рассматривается практическая деятельность анархистов Греции. Автор проводит анализ проявления движения анархизма в форме функционирования отдельных организаций, и их влияние на греческое общество и европейское пространство в целом.

Ключевые слова: анархизм, антиавторитаризм, радикализм, антифашизм, терроризм, прямая демократия, Политехнио, «17 ноября».

ANARCHIST PRACTICE IN GREEK SOCIETY

In the article deals the practical activities of anarchists in Greece. The author analyzes manifestation of anarchist movement in the form of functioning individual organizations, and their impact on Greek society and European space in general.

Key words: anarchism, anti-authoritarianism, radicalism, anti-fascism, terrorism, direct democracy, Polytechnic, «the 17th of November».

Практика прямої дії та антиавторитаризму набуває все більшої популярності серед тих, хто включений до середовища анархоорієнтованого активізму. В Греції сьогодні найпотужніший анархістський рух в Європі. У цій країні, по різних оцінках, від 10 до 20 тисяч анархістів при населенні в 11 мільйонів чоловік[9, с. 1].

Актуальність обраного напряму обумовлена тим, що піднята проблема майже не вивчена ані з теоретичних позицій, ані з позиції практики. Мета дослідження – розглянути та проаналізувати діяльність анархістів Греції. Завдання: виявити причини протестів у грецькому суспільстві; розкрити суть діяльності анархічних організацій; оцінити вплив анархічних настроїв на населення.

Перші анархістські ідеї прослідковувалися ще у філософських школах Стародавньої

Греції. Сучасні анархісти давно стали частиною світового медіапростору. В Афінах на різноманітні акції вони збирають до трьох тисяч учасників, але кількість постійно активних анархістів, зайнятих організацією різноманітних заходів, набагато менша. Під час окремих, особливо потужних спалахів обурення, анархістів підтримує достатньо велика маса людей – до 10 тисяч. На сьогодні в кожному невеликому грецькому містечку є анархістські групи.

В Греції серед анархістів зараз прослідковуються різноманітні тенденції, пов'язані з активністю на робочому місті. Є ті, хто виступає за анархістську організацію на робочому місті, а не за профспілку – ця тенденція схожа на аргентинську ФОРА (регіональна робоча федерація, яка пропагувала серед робітників економічні та філософські принципи анархістського анархізму) [1, с. 26]. Є ті, хто намагається створювати синдикати – саморегулятивні союзи з участю як анархістів, так і не анархістів.

Діяльність грецьких анархістів багатогранна – вони приймають участь у різних соціальних протестах та рухах, пропагують антифашистську активність.

Масові заворушення у Греції відбуваються за різних приводів. Одним з таких стали жорсткі міри по скороченню бюджетних виплат, котрі були вжиті урядом для стабілізації економіки. Також значний вплив на зростаючу протестну активність мають національні профспілки.

В Греції чудово розвинутий профспілковий рух, він має неабиякий вплив у суспільстві. Сьогоднішнє становище в економіці Греції, пов'язане з Євросоюзом, доволі неоднозначно сприймається як самими греками, так і багаточисленними профспілками [2, с. 1].

Грецькі анархісти – це в основному молодь, яка вчиться, і багато хто змінює свої погляди, коли знаходить постійну роботу.

Анархістська революція в Греції не відбулася тільки тому, що у анархістів слабкий вплив на інші сектори суспільства, окрім молоді. Судячи з останніх доступних інтерв'ю з грецькими анархістами, вони цю проблему усвідомлюють. Почали створюватися серйозні структури – наприклад, по всій Греції закріпилася організація «Антиавторитарний рух», анархістами створюються союзи найманих робітників, вони приймають участь в акціях робочих проти офіційних профспілок, в захопленнях їх офісів, налагоджують контакти з рухами мігрантів. В Греції діє понад 50 анархістських соціальних центрів, що займаються координацією протестів, культурними заходами, проектами для місцевих жителів.

Анархісти в Греції уже давно стали серйозною громадською силою. Десятки тисяч членів і сотні тисяч прихильників надають цій організації немалу силу та вплив. Організація грецьких анархістів охопила практично все студентство та школярів старших класів. Разом з молодіжним об'єднанням комуністів вони контролюють сотні тисяч молодих громадян по всій Греції. Заворушення анархістів розповсюдились і на інші країни Європи.

Невдоволення молоді підживлюють давно не вирішені проблеми, такі як відсутність меритократії, корупція в повсякденному житті та відчуття соціальної несправедливості [7, с. 1].

Події в Греції, як і раніше, викликають резонанс в молодіжних угрупованнях інших країн, близьких по духу грецьким анархо-лівацьким колам. Серед учасників заворушень в Афінах помічені анархісти з інших європейських країн. Грецькі події залишаються для них приводом і для домашніх виступів.

В цій країні регулярно протестують проти політики уряду, проходять загальні страйки і зіткнення з поліцією, страйкують різні галузі, ратують за перехід до прямої демократії замість парламентської.

Більшість грецьких анархістів фактично є анархо-комуністами. Інша справа, що ніхто з анархістів в Греції не називає себе анархо-комуністом, анархо-індивідуалістом чи інсуреакціоністом. Переважна кількість учасників руху називає себе просто анархістами чи антиавторитаріями. Проте є групи, які використовують специфічні назви, наприклад, Фракція Нігілістів чи анархо-синдикалісти, але їх дуже мало [5, с. 1].

Підриви та підпалення банків в Греції – звичайна справа, починаючи з грудня 2008

року, коли смерть застреленого поліцейськими підлітка призвела до сплеску масових виявів невдоволення. Подібні інциденти відбувалися не раз. В якості мішеней для нападу зазвичай обираються фінансові установи або офіси міжнародних організацій.

До 2008 року в Греції регулярно проходили невеликі виступи анархістів, але настільки масштабних потрясінь грецька столиця ще не бачила. 6 грудня того року відбулася сутичка між анархістами та поліцейськими. Один страж порядку застосував шумову гранату, а його колега тричі вистрілив у повітря. Одна з куль потрапила в 16-річного анархіста – Александроса Григорулоу, юнак помер по дорозі до лікарні. У справі фігурував єдиний та головний свідок – Нікос Романос (котрий у 2013 році був затриманий поліцією за збройне подвійне пограбування банків та захват заручників).

Зіткнення відбулися в афінському районі Ексархія, розташованому недалеко від Політехнічного університету. Цей район традиційно вважається місцем, де зосереджені анархістські та «ліві» молодіжні рухи, поблизу проживають молоді діячі мистецтва, там же розташовані просто бідні квартали.

Після розповсюдження новин щодо вбивства підлітка, заворушення розпочались у всіх великих грецьких містах. Студенти Афінського університету, Національного технічного університету, Економічного університету та інших учбових закладів зійшлися на думці, що вбивство підлітка поліцейськими – вища форма прояву насилля влади над особистістю. В соціальних мережах, блогах та на сайтах бунтуючої молоді з'явилися заклики приєднатися до протестів. Молоді люди вирішили, що відповідати за смерть їхнього товариша повинні власники банків, магазинів та представники влади. За 7 грудня 2008 року в Афінах та Салоніках було спалено декілька десятків банків та торгових установ, до лікарень потрапили щонайменше 34 людини з травмами різного ступеню тяжкості [2, с. 1].

Дії грецьких анархістів після вбивства А. Григорулоу стали детонатором для дуже широких протестів проти наслідків кризи для звичайних громадян. Всі вчинки анархістів – атаки поліцейських ділянок, банків та інших установ можновладців – спрямовані на нанесення максимального збитку «Системі».

Протести розповсюдились і далеко за межі Греції. В ході протестів, пов'язаних з грудневими подіями, консульство Греції в Берліні захопили демонстранти. Схожий випадок відбувся і в Лондоні, де поліція затримала п'ятьох активістів, котрі здійснили напад на будівлю посольства Греції.

Протестний рух поділив політичні партії Греції на два табори: перший виступав за проведення референдуму, який би підтримав фінансову допомогу ЄС і МВФ та заходи жорсткої економії (Pasok – Всегрецький соціалістичний рух, New Democracy – Нова демократія, Democratic Left – Демократичні ліві); другий був проти референдуму (Syriza – Коаліція радикальних лівих, Greek Communist Party – Комуністична партія Греції, Golden Dawn – Золотий світанок, націонал-соціалісти, котрі виступали проти протестувальників та зборів і вимагали переслідувань іноземців). Велика кількість протестувальників взагалі не довіряла жодній із політичних партій – ними були анархісти. Вони розуміли, що партії не представляють та не захищають інтересів людей. Звідси – численні сутички анархістів з комуністами, неонацистами та протиріччя, які виникали у відносинах з профспілковими об'єднаннями [10, с. 1].

Протистояння з «Хрісі Авгі» – грецькою партією «Золота зоря», яка позиціонує себе як народний рух «безкомпромісних націоналістів», вилилося у вбивство Павлоса Фіссаса (активіст антифашистського руху) Ніколаосом Міхалолиакосом (лідер партії ультраправих). Внаслідок розпочатого судового розгляду було арештовано лідера партії «правих» та декількох членів керівництва цієї партії [8, с. 1]. Неодноразово анархісти виступали в знак протесту проти нападів «Хрісі Авгі» на легальних та нелегальних іммігрантів в районах Афін, де спостерігається найбільша їх концентрація [3, с. 1].

Кожного року 17 листопада в Греції відмічають день «Політехнію», в річницю жорстоко пригнічених студентських протестів 1973 року проти військової хунти «чорних полковників». В масових маніфестаціях приймають участь студенти, ліві сили, анархісти,

антиглобалісти. «Захід» починається біля Політехнію (Афінський Технічний Університет), а закінчується перед посольством США. Університет з 1973 року став символом боротьби за свободу та демократію, а в останні десятиріччя – ще й символом анархії. Основні лозунги мітингуючих: хліб, діти, свобода.

В черговий раз університет став об'єктом уваги анархістів та поліції в березні 2015 року, коли активісти пройшлися маршем від району Монастиракі до Політехнію з плакатами протестів проти переведення одного з анархістів (Савваса Ксіроса) до в'язниці особливо суворого режиму. Саввас Ксірос був арештований за активну участь в терористичній організації «17 листопада». Саме він в травні 1993 року випустив ракету по резиденції посла Німеччини в Афінах. С. Ксірос критикує владу Греції за політику під час економічної кризи, ЗМІ – за освітлення цих подій, Німеччину – яка вважається ініціатором мір жорсткої економії, прийнятих грецьким урядом заради отримання фінансової допомоги. Анархіст вважає, що Греція, як і інші країни Європи, перетворилась в німецьку колонію [7, с. 1].

«17 листопада» – угруповання, яке знаходиться в американському списку терористичних організацій. З моменту свого існування (1975 рік), здійснила понад 70 терактів, в результаті яких загинуло більше 20 чоловік, серед яких не тільки греки, але і громадяни США. Метою терористів, як правило, були поліцейські, офіційні особи та бізнесмени.

В травні 2009 року список поповнився ще одним ліворадикальним угрупованням. Про це стало відомо з офіційної заяви, котру поширив новий прес-секретар американського держдепартаменту – Іен Келлі. Мова йде про організацію «Революційна боротьба», котра, за даними американського зовнішньополітичного відомства, несе відповідальність за ряд атак проти грецького та американського народів.

Всього на рахунку угруповання близько десятка терактів, перший з яких був здійснений у вересні 2003 року. Тоді бомба зірвалася біля будинку суду в Афінах. Члени організації неодноразово влаштували напади на поліцейських та урядові установи. Один із найгучніших терактів був здійснений 12 січня 2007 року. Невідомі обстріляли з гранатомету американське посольство в Афінах. Ніхто не постраждав, але будівлі було завдано серйозної шкоди.

18 лютого біля одного з відділень Citibank на півночі грецької столиці було знайдено автомобіль з вибухівкою. Завдяки щасливому випадку бомба не спрацювала, однак вже 9 березня терористи вжили повторну спробу. Цього разу вибух відбувся, в результаті чого серйозно постраждали декілька автомобілів, які були припарковані біля банку. Радикали в своїх зверненнях через грецькі ЗМІ заявили, що таким чином вони виразили протест проти світової фінансової кризи, так як вважають Citibank одним з винуватців його початку.

В заяві американського держдепартаменту мова йшла також про іншу грецьку організацію. Про угруповання «Революційні осередки» – її було вирішено виключити зі списку. На рахунку цієї організації більше десятку терактів. Метою нападів, як правило, ставали будівлі міністерств, державних відомств, а також поліцейські управління. Останні теракти, відповідальність за які взяли на себе члени «Революційних осередків», були здійснені в 2000 році. Передбачається, що з цього часу організація бездіє.

Грецькі «Вогняні осередки змови», які стали яскравим прикладом сьогоденної радикальної боротьби серед анархічного руху, звернулись до всього світового антиавторитарного руху з закликком до створення Неформальної Анархічної Федерації – Міжнародної Мережі Дії та Солідарності.

«Вогняні осередки змови» з'явилися в 2007 році і розпочинали з підпалів банків, бюро політичних партій, автосалонів, відділків поліції та інших інститутів держави і капіталу. З 2009 року вони стали використовувати вибухівку.

Організація виступає з критикою нинішніх конформістських настроїв в середовищі таких анархічних організацій, як: КРАС-МАТ, Італійська Анархістська Федерація та Лібертарна дія Вінтертура. У відкритому листі Неформальній Анархічній Федерації – Міжнародній Мережі Дія та Солідарність, пропонується створити міжнародну мережу, яка

буде складатися з антиавторитарних груп і буде мати горизонтальну структуру та буде відкрита для приєднання будь-кого, хто прийняв рішення діяти [4, с. 1].

Анархісти своїми діями інколи впливали на прийняття законів парламентом Греції. Прикладом було прийняття закону, котрий надавав привілеї для особливо тяжких злочинців. В першу чергу він ліквідував в'язниці суворого режиму. На свободу повинні були вийти ув'язнені старше 15 років та осуджені на строки до 10 років. Одна із статей дозволяла тим, хто був засудженим на довічне ув'язнення, якщо вони інваліди на 80 %, відбувати своє покарання дома з обмеженими умовами. Саме ця стаття дозволяла вийти на свободу анархісту Саввасу Ксіросу, котрий постраждав, коли закладав бомбу. Прийняття цього закону було однією з головних вимог лівацьких та анархістських угруповань, котрі влаштовували заворушення в Афінах [6, с. 1].

Отже, враховуючи розповсюдження анархізму лише на окремі сектори суспільства Греції, важко говорити про значний його вплив на свідомість та громадське життя всього населення. Проте в періоди соціальної напруги анархія найчастіше стає філософією мас. Численні протести 2008-2012 років у Греції стали найпотужнішими в Європі за останнє десятиліття. На сучасному етапі заворушення відбуваються дуже часто. Пов'язано це і з невдоволенням мірами жорсткої економії уряду, і з традиційними протестами, котрі влаштовуються анархо-елементами з приводу річниці вбивства Александра Григорулоса та відзначення Дня Політехнію. Всі дії анархістів супроводжуються актами вандалізму і атаками на центральні ВНЗ міста Афіни. Поліцейські, в свою чергу, відповідають світошумовими гранатами, сльозогінним газом та арештами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дамье В. В. Забытый Интернационал. Международное анархо-синдикалистское движение между двумя мировыми войнами / В. В. Дамье. – М.: Новое литературное обозрение, 2007. – 236 с.
2. Декабрь 2008, Греция: сила и ограниченность нашей борьбы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.theanarchistlibrary.org/library/blaumachen-dekabr-2008-greciya-sila-i-ogranichenost-nashej-borby>
3. Захариу А. Анархисты подрались с фашистами за иммигрантов [Электронный ресурс] / А. Захариу. – Режим доступа: <http://rua.gr/news/procrim/8659-anarhisty-podralis-s-fashistami-za-immigrantov.html>
4. Захариу А. Греческие анархисты пополнили черный список [Электронный ресурс] / А. Захариу. – Режим доступа: <http://rua.gr/news/procrim/2723-sp-356697842.html>
5. Колташов В. Г. Греция борется и спорит [Электронный ресурс] / В. Г. Колташов. – Режим доступа: http://lit.lib.ru/k/koltashov_w_g/text_1210.shtml
6. Онойко П. Анархисты добились своего – в Греции закроют тюрьмы особо строгого режима [Электронный ресурс] / П. Онойко. – Режим доступа: <http://rua.gr/news/sobmn/14144-anarkhisty-dobilis-svoego-v-gretsii-zakroyut-tyurmy-osobo-strogogo-rezhima.html>
7. Онойко П. Анархисты устроили погром возле афинского Политехнии [Электронный ресурс] / П. Онойко. – Режим доступа: <http://rua.gr/news/procrim/13930-anarkhisty-ustroili-pogrom-voze-afinskogo-politekhniio.html>
8. Онойко П. Анархисты vs Хриси Авги [Электронный ресурс] / П. Онойко. – Режим доступа: <http://rua.gr/news/procrim/13805-khrisi-avgi-vs-anarkhisty.html>
9. Староверов А. Анархия – мать порядка! Или Греция вперед! [Электронный ресурс] / А. Староверов. – Режим доступа: <https://www.proza.ru/2015/07/13/1865>
10. Федоров А. Анархистское движение Греции [Электронный ресурс] / А. Федоров. – Режим доступа: <http://aitrus.info/node/589>

Гримська Марта Ігорівна - кандидат політичних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, кафедра державного управління

УДК 329(44)

РУЙНУЮЧИ МОНОПОЛІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ФРОНТУ: ІНШІ КРАЙНІ ПРАВІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ФРАНЦІЇ

Охарактеризовано специфіку функціонування крайніх правих політичних організацій та партій у Франції у перші післявоєнні десятиліття. Наголошено на необхідності розширити спектр наукового дослідження крайніх правих у Франції та відійти від практики вивчення виключно Національного фронту. Представлено історію виникнення, електоральні успіхи та ідеологічні засади таких крайніх правих політичних партій як Союз з захисту власників крамниць і ремісників (пужадисти), Партія нових сил, Національний республіканський рух, Нові народні праві, Партія Франції.

Ключові слова: політичні партії, крайні праві політичні партії, Франція, Національний фронт, Союз з захисту власників крамниць і ремісників (пужадисти), Партія нових сил, Національний республіканський рух, Нові народні праві, Партія Франції, Союз національних правих.

РАЗРУШАЯ МОНОПОЛИЮ НАЦИОНАЛЬНОГО ФРОНТА: ДРУГИЕ КРАЙНИЕ ПРАВЫЕ ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПАРТИИ ФРАНЦИИ

Охарактеризована специфика функционирования крайних правых политических организаций и партий во Франции в первые послевоенные десятилетия. Отмечена необходимость расширить спектр научного исследования крайних правых во Франции и отойти от практики изучения исключительно Национального фронта. Представлена история возникновения, электоральные успехи и идеологические основы таких крайних правых политических партий как Союз по защите владельцев магазинов и ремесленников (пужадисты), Партия новых сил, Национальное республиканское движение, Новые народные правые, Партия Франции.

Ключевые слова: политические партии, крайние правые политические партии, Франция, Национальный фронт, Союз по защите владельцев магазинов и ремесленников (пужадисты), Партия новых сил, Национальное республиканское движение, Новые народные правые, Партия Франции, Союз национальных правых.

DESTROYING THE MONOPOLY OF THE NATIONAL FRONT: THE OTHER FAR RIGHT POLITICAL PARTIES OF FRANCE

Peculiarities of functioning of far right political organizations and parties in France in the postwar decades are characterized. The necessity to expand the range of scientific research of the far right in France and the shift from studying only the National Front are identified. The history, electoral successes and ideology of far right political parties as the Union for the Defense of Shopkeepers and Artisans, New Forces Party, the National Republican Movement, New People's Right and The Party of France are presented.

Key words: political parties, far right political parties, France, the National Front, the Union for the Defense of Shopkeepers and Artisans, New Forces Party, the National Republican Movement, New People's Right, The Party of France, Union of the National Right.

Постановка проблеми. Радикалізація електоральних преференцій у Франції, що спостерігається з кінця ХХ – початку ХХІ століття, сприятливо вплинула, насамперед, на становище найбільшої та найвідомішої крайньої правої партії цієї країни – Національного фронту. Підтримка цієї політичної сили зростає не лише на традиційно успішних для французьких крайніх правих виборах до Європейського парламенту (зокрема, у 2014 р. Національний фронт здобув 24.86% і посів перше місце у країні), а й на регіональних (у грудні 2015 р. партія отримала майже 30% у першому турі та зберегла цей результат у